

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1912.

VSEBINA.

1. <i>Fr. Višnikar</i> : Pridobitne in gospodarske zadruge . . .	1
2. <i>Dr. D. Majaron</i> : † Dr. Eduard Volčič	18
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Ali je upnik zapustnikov upravičen k rekurzu zoper izločitev imovinskih sestavin iz zapuščine? (§ 97 zap. pat.	25
b) Soprogu, ki se je po ločitvi zakona od mize in postelje s svojim zakonskim družetom zopet združil, ne da bi se bila zopetna združitev naznanila sodišču, se ob nanovo vloženi tožbi na ločitev zakona, ne sme dovoliti začasna odredba po zmislu §-a 372, t. 8 izvrš. reda	28
Kazensko pravo.	
Učin prestopka po §§-ih 269 lit. a in 237 k. z. je le tedaj podan, ako se znači storilčevo dejanje — ne glede na njegovo starost — i v objektivnem i v subjektivnem oziru za hudodelstvo	29
4. Književna poročila	30
5. Razne vesti	31

Pridobitne in gospodarske zadruge.

Spisal Fr. Višnikar, c. kr. viš. sodni svetnik v p.

X. Ustanovitev zadruge in vsprejem članov.¹⁾

Za ustanovitev zadruge je potrebno, da se sprejme podjetju primerna združna firma, sestavi pismena z a d r u ž n a p o g o d b a (statut) in da se vpiše v združni register (§ 3 zadr. zak.). Katere točke in pogoje mora obsegati združna pogodba, da se vpiše v register, je povedano v §-u 5 zadr. z., zlasti glede vstopa, izstopa in izključitve članov, določitve poslovnih deležev, izvolitve načelstva, jamstva in volilne pravice članov. Člani prvega načelstva se lahko postavijo že v združni pogodbi, poznejšnji se volijo iz vrste združnikov ter jih je vpisati v zadr. register (§§ 5, 6, 8, 15, 16). V združni register vpisana pogodba se mora v posnetku razglasiti. Zadruga kakor taka ne obstoji preje, predno se ne vpiše v združni register (§ 8). Za vstop posameznih članov je potrebna pismena izjava, katera se ne more nadomestiti s konkludentnimi dejanji. Daljni pogoji, ki pa ne smejo nasprotovati bistvu in namenu pogodbe, se prepuščajo združni pogodbi. Po §-u 14 zadr. zak. mora vsaka zadruga voditi r e g i s t e r, v kateri je vpisovati imena članov, dan vstopa in izstopa, število in odpoved poslovnih deležev.

Vprašanje, ali postanejo člani le tisti, ki jih upravni svet vsprejme v sklepčni seji, se splošno ne more niti potrditi, niti zanikati. Presoja tega vprašanja je v konkretnih slučajih zavisna od dotičnih pravil. Ker v zadr. zakonu in tudi v poznejšnjem revizijskem zakonu z dne 10. junija 1903 št. 133 drž. z. ni predpisana oblika vsprejema, velja v konkretnem slučaju združna pogodba. Kjer pa to tudi v pogodbi ni dovolj jasno izrečeno, je upoštevati namen in korist društva in konkludentna dejanja, katera ne dopuščajo drugačnega razlaganja, ter se tudi mnogoletna vdomačena in neizpodbijana praksa ne more popolnoma prezreti.

¹⁾ Glej prejšnje razprave v „Slov. Pravniku“ 1911 str. 293.

Pravila naših zadrug, osobito posojilnic, imajo glede vsprejema članov običajno te-le določbe:

Kdor želi vstopiti, se mora oglasiti pri upravnem svetu, kateri dovoljuje ali pa odreka vstop. A vsprejem zadobi šele tedaj pravno moč, kadar je dotičnik podpisal pismeno izjavo, da vstopi v društvo, ko je vplačal vsaj en delež ter je vpisan v imenik društvenikov (§ 4.). Kdor ne izpolnuje v pravilih določenih dolžnosti, izgubi pravice zadruženika po sklepu upravnega sveta (§ 5) . . . Kredit in posojila se dajejo samo članom. Izgube in dobički se razdelijo med zadruženike po razmerju števila in visokosti vplačanih deležev, kateri se pri bilancah vpisujejo med pasiva. Načelstvo zadruge je upravni svet, ki ga je vpisati v zadružni register. Firmo podpisujeta dva uda načelstva. Upravni svet rešuje v njegov delokrog spadajoče stvari v sejah, pri katerih morata razven predsednika ali njegovega namestnika biti navzočna še dva člana upravnega sveta, da so sklepčni (§ 17). Skrbeti mora za redno opravljanje društvenih opravil, posebno za to, da se knjige vodijo po določbah trg. zakona. V njegov delokrog spadajo društvene zadeve, ki niso pridržane občnemu zboru, posebno dovoljevanje kredita in posojil, določanje obresti in sestava poslovnega reda. Za pisarniška dela imenuje ravnatelja in potrebne uradnike. Zapisnike, ki se sestavljajo o sejah načelstva, morajo podpisati vsi navzočni.

Na podstavi takih pravil so pri mnogih zadrugah upravni sveti do zadnjega časa prakticirali tako, da so sprejemali pristopne izjave in vplačila deležev ter jih vpisovali v register zadružnikov in druge poslovne knjige, da so dovoljevali v sejah zaprošena posojila, dovolitev, oziroma odklonitev posojil vpisovali v zapisno knjigo o sejah, — da se pa v teh zapisnikih ni ugotovilo, da se posojilojemnik, ki je podpisal pristopno izjavo in plačal opravični delež, vsprejme tudi za člana, kar je po pravilih pogoj za dovolitev posojila. Tega poslovanja tudi revizijski, po zakonu leta 1903 uvedeni organi niso grajali, nego večkrat izrecno poudarjali, da se pravilno postopa. V tem oziru se tudi načelstvom ne more očitati, da so vedoma nepravilno postopala, ako obsebi umevnega vsprejema članov niso protokolirala v sejinj zapisnikih. Načelstvo nima pravice nikogar odkloniti, komur je dovolilo posojilo. Kdor išče posojila, sicer navadno ne želi, ampak je dolžan pristopiti kakor član dotični zadrugi. Ako se je oglašil v zadružni pisarni ali se pa pismeno obrnil do zadruge, da bi

prejel posojilo, ako je podpisal pristopno izjavo in plačal opravični delež, se pač ne more resno ugovarjati, da se ni »oglasil pri upravnem svetu«.

Judikatura ni enotna. Tisti, ki zastopajo pravno stališče, da se mora vsak član vsprejeti v sklepčni seji načelstva, se sklicujejo na neke razsodbe vrhovnega sodišča, katere pa niso v soglasju in se opirajo tudi na različna pravila.

Z vrhovno razsodbo 31. decembra 1877 št. 3069 (Slg. 6609) se je izreklo, da samo podpis pristopne izjave še ne zadostuje za pridobitev članstva, ako zahteva statut še druge pogoje. Registr. zadruga z n. z. A v likvidaciji je tožila na plačilo 10.000 gl. t. j. 100 deležev, katere je B podpisal k ustanovnemu kapitalu. Prva inštanca je tožbi ugodila, druga in tretja sta zahtevek zavrnila, ker je po zadr. pravilih vsprejem pridržan zadrugi, torej vstop samo s podpisom pristopne izjave še ni postal perfekten in tudi vpis v register posebno v le-tem slučaju ne velja za vsprejem, ko je toženec podpisal izjavo pod pogoji, ki se niso izpolnili. Poleg tega se ni dopustil dokaz po pričah, da je zadruga toženca vsprejela, ker so ponudene priče člani načelstva, ozir. nadzorstva, tedaj zastopniki tožnice in tako »zavržne« priče. (§§ 137, 138 141 o. s. r.)

Nasprotno je vrhovno sodišče z razsodbo 1. marca 1910 Rv. I 163/10 (Ztbl. 1910 št. 409) izreklo, da je merodajna samo vsebina pismene pristopne izjave, ne pa postranski dogovori s proponenti. Da je zadruga vsprejela toženca za člana, izhaja že iz tega, da ga je na občnem zboru 17. aprila 1909 izključila. Sodišče je obsodilo toženca samo na podlagi pristopne izjave dne 22. februarja 1909, da plačaj opravični delež 100 K.

V slučaju dne 6. aprila 1901 registrovane zadruge »Zentral-Molkerei« v Brnu je bila tožba na plačilo deleža na podstavi pristopne izjave z dne 24. januarja 1901 zavrnena. (Razsodba vrhovnega sodišča 3. novembra 1904 št. 14.227, potrjujoča razsodbo okrajnega sodišča v Mor. Krumlovu dne 14. maja 1904 in okrož. sod. v Znojmu 2. julija 1904). Razsodbe se opirajo na zadružna pravila, ki določajo, da je za zadobitev članstva potreben 1. podpis pristopne izjave in 2. vsprejemni sklep načelstva (»Aufnahmsbeschluss des Vorstandes«). Da so sklepi veljavni, morajo biti v pravični seji storjeni z večino glasov, z a p i s a n i v z a p i s n o k n j i g o

in podpisani. Občni zbor pa je sklepčen ne glede na število došlih članov, ako se je le pravilno sklical. Navedena pravila predpisujejo za vsprejem članov stroge formalnosti, katere se pri presoji spornega vprašanja niso mogle prezreti.

Nasprotno je vrhovno sodišče v 17. pravadah z rabsodbami 12. oktobra 1905 št. 12.767 itd. («Slov. Pravnik» 1905, str. 296 do 313) na podstavi pravil, kakor smo jih navedli v uvodu te razprave, izreklo, da za vsprejem članov ni treba izrecne izjave načelstva, ker tega iz pravil ni posneti. Zahtevi §-a 4 pravil, da načelstvo dovoljuje ali odreka pristop, se je brezdvomno ustreglo s tem, da se je pristopivšemu članu vročila deležna knjižica in da se ga je vsprejelo v register združnikov, ker je s tem dognano, da je bil vsprejet za člana. Tožniki so uživali vse pravice polnopravnih članov, akoravno še niso vplačali dolžnih opravičnih deležev, katere jim je načelstvo upalo.

Določba pogodbe, da se združnikom, ki svojih opravičnih deležev niso popolnoma vplačali, odreka pravica glasovanja na občnem zboru, je nedopustna. (Rabsodba vrhovnega sodišča 23. aprila 1907 št. 5218, Ztbl. 1908, št. 154).

Konkludentna dejanja, iz katerih je sklepati na članstvo, so posebno: da načelstvo od pristopivšega člana prevzame pisмено pristopno izjavo in vplačani delež; da mu dovoli posojilo in izroči deležnico; da ga vpiše v register združnikov in zabeleži dan vstopa in vpiše tudi v druge zadevne knjige; da se mu izplačuje dividenda; da se v letnih računskih zaključkih in bilancah izkazuje število pristopivših in izstopivših članov in visokost deležev, ki se štejejo med pasiva; da se udeležujejo na občnih zborih volitev načelstva in nadzorstva in pri drugih sklepih, da odpovedujejo deleže, kadar hočejo izstopiti itd. Upravnemu svetu izročene pristopne izjave ne more nihče enostransko preklicati, ampak mora članstvo po pravilih odpovedati. Načelstvo ne sme nikomur odrekati vsprejema, komur je dovolilo posojilo. Večje število članov je tudi v interesu zadruga.

Največjega pomena je register ali imenik združnikov, kazálo za kreditno zmožnost zadruga. Zaraditega je tudi nujno potrebno, da se natančno in zanesljivo vodi. V register je poleg imena člana vpisati tudi dan vstopa in izstopa in število prevzetih deležev

(§ 14). Ako je odločilen formalni vsprejem sklep načelstva, potem bi se v register moral namesto dneva vstopa vpisati dan vsprejema ali pa oboje.

Dr. Randa pravi v svoji knjigi »Österr. Handelsrecht«, da se upniki zadruge smejo pravoveljavno sklicevati na formalno stanje registra članov (§-a 14, 73). Pri Vaclavski záložni je bila odgovornost zadružnikov, ki so že davno izstopili, a v registru niso bili izbrisani, za mnoge usodepolna. Taki člani morejo zahtevati povračilo samo od tistih članov načelstva, oziroma uslužbencev zadruge, kateri so zakrivali malomarnost pri vpisovanju v register. Člani načelstva, ki delajo proti zakonu in zadružni pogodbi, jamčijo osebno in solidarno za s tem povzročeno škodo (§-a 23 in 89). Ta odgovornost zadeva gotovo tudi tiste, ki so dejansko delovali kakor upravni svetniki, akoravno niso bili za člane pravilno vsprejeti. Zastopati nasprotno stališče bi se reklo zagovarjati nepoštenost.

Postavitev načelstva v štatutu, ki se predloži za vpis v zadrž. register, je dopustna tudi tedaj, kadar je v štatutu določeno, da načelstvo voli občni zbor. V štatutu imenovani člani načelstva so legitimovani prositi za registrovanje. (Razsodba vrhovnega sodišča 18. marca 1874 št. 2455, G. H. št. 46.) Kdor je podpisal zadružno pogodbo, je s tem postal ustanovni član ter mu ni treba podpisovati še posebne pristopne izjave. Zakon in pogodba se morata razlagati tako, da imata pomen. »Non verba sed mens legislatoris valet«.

Učinek pristopne izjave, podane ustanovnemu organu zadruge. (Razsodba vrhovnega sodišča 31. maja 1901 št. 1654, Ztbl. 1902 št. 224.) Tožniki so začetkom januarja 1900 podali izjavo, da hočejo pristopiti kakor člani, oziroma ustanovniki zadruge, ki se je dne 24. januarja 1900 vpisala v zadružni register. V tožbi zahtevajo, naj se ugotovi, da niso člani tožene zadruge.

Prvi sodnik je tožbeni zahtevek zavrnil iz razlogov: Rešiti je le vprašanje, ali zadostuje samo pristopna izjava za pridobitev članstva, mari je tudi nasproti tožnikom uporabljati §4 pravil, ki določa: »vsprejem v zadružno zvezo se izvrši po sklepu načelstva«? Ko so tožniki podali pristopno izjavo, ni še bilo zadruge po §-u 8 zadr. z. kakor take. Dogovorile so se bile le nekatere osebe, da ustanove zadrugo, da store v to svrhu potrebne korake, sestavijo

pravila ter prosijo registriranja zadruge. Na te osebe se brez dvoma ne more uporabljati določila pravil glede pridobitve članstva. Postali so prvi člani zadruge, ki je šele pozneje stopila v življenje. Pravila določajo načela, po katerih se snuje prihodnja zadruga. Pravno veljavnost vsprejema je presojati po splošnih načelih o sklepu pogodeb.

Prizivno sodišče je tožbi ustreglo, češ, da zakon ne pozna razlike med ustanovnimi in drugimi člani. Vsled tega je moči v trenutku vpisa v register le tiste osebe smatrati za člane, ki so podpisale združno pogodbo. Vsi drugi morajo, da pridobe članstvo po registriranju, podpisati pismeno pristopno izjavo ter je treba izpolniti tudi druge, v pogodbi določene pogoje.

Vrhovno sodišče je potrdilo razsodbo prvega sodnika, bistveno iz razlogov: Pred vpisom v združni register zadruga kakor taka pač še ne obstoji (§ 8 zadr. z.). Da se pa more zadruga ustanoviti, je potreben organ, ki se peča z osnovo zadruge, posebno da sprejme pristopne izjave tistih oseb, katere hočejo postati člani prihodnje zadruge, in da povzroči registriranje zadruge. Brez takega delovanja fizičnih oseb ne more nikoli postati juristična oseba. Pravni efekt je, da take osebe v trenutku registriranja zadruge obsebi postanejo njeni člani, ker v tem trenutku pravna združitev posameznih oseb, ki hočejo tvoriti zadrugo, po zakonu postane juristična oseba. Ustanovnemu odboru podane pristopne izjave preidejo obsebi na zadrugo, ki je postala eksistentna ter ni potrebno, da zadruga vnovič vsprejme dotične člane. Paragraf 4 pravil se ozira le na slučaj, da ustanovljeni zadrugi pristopijo novi člani, ne pa na čas pred vpisom pravil, ker do tedaj še niso bila veljavna. Tudi podpis združne pogodbe ni potreben, nego zadostuje, če se je podala pismena pristopna izjava.

Ista načela so izrečena tudi v razsodbi vrhovnega sodišča 18. aprila 1901, Slg. 1379. Od ustanovnega odbora pridobljene pravice preidejo z registriranjem na zadrugo. Registrovana zadruga se more, ako tudi ni pričela delovati, izbrisati le po končani likvidaciji. (Razs. 8. okt. 1878 št. 11370, G.H.1878 št.90). Nedvomno je, da podpis združne pogodbe nadomešča posebno pristopno izjavo. Nepotrebno utegne tudi biti, da na občnem zboru izvoljeni člani načelstva, ki so izvolitev vsprejeli, po konstituiranju še sebe vsprejmejo v zadrugo s posebnim sklepom. Stem, da so prevzeli izvolitev v načelstvo, so prevzeli tudi članstvo in vso odgovornost, ki jih kot člane in upravne

svetnike po zakonu in pravilih zadene kazensko in civilnopravno. Ne dovolj jasni paragrafi pravil se morajo upogniti pravični stvari, ne narobe.

XI. Legitimacija likvidatorjev, oziroma upnikov zadruge z n. z., zahtevati zavarovanje zoper zadružnike v reparticijskem postopanju. Izpodbojna pravica in zastaranje.

Pri zadrugah z neomejeno zavezo ureja § 53 zadr. z. samo jamstvo zadružnikov nasproti upnikom zadruge, ne pa nasproti zadrugi sami. Zadružniki jamčijo solidarno in s celim svojim premoženjem upnikom, zadrugi pa samo v razmerju svojih deležev. (R. 28. aprila 1885 št. 5051, Slg. 10.547). Iz tega izhaja, da likvidatorji zadruge v konkurzu niso upravičeni, posluževati se pravic, katere pristojne zadružnim upnikom zoper zadružnike v zmislu §§-ov 53, 60, 72 zadr. z. (Razs. 9. aprila 1885 št. 3842, Slg. 10.516.) Po plenisimarnem sklepu 24. aprila 1906 št. 301 J. B. načelstva, ozir. likvidatorji pri zadrugah z neom. z. ne morejo — izvzemši reparticijsko postopanje — za pokritje izgub zahtevati od zadružnikov prispevkov. Dopustno je pa to pri zadrugah z omej. z. do jamstva po pravilih ali po zakonu (§ 76). Za obseg odgovornosti je merodajna visokost prevzetih deležev, ne pa zneski, ki so se že vplačali na deleže. (R. 6. avgusta 1907 št. 10.404, J. Bl. 1908 št. 46.)

Pri zadrugah z neom. z. morejo torej likvidatorji samo na podstavi preračuna prispevkov predlagati zavarovanje prispevkov in izvršbe zoper zadružnike in tudi izpodbijati njih pravna dejanja, s katerimi se hočejo iznebiti plačilnih sredstev ter se odtegniti odgovornosti. Glede daljne, prispevke po deležih presegajoče odgovornosti zadružnikov pa pristojajo te pravice samo upnikom, kateri smejo po končanem konkurzu ves svoj zahtevek izvršilnim potom izterjati od posameznih zadružnikov (§ 60).

Ker ima po sedanjem zakonu (§ 66) vsak zadružnik pravico, preračun prispevkov izpodbijati s tožbo, ker je naravno, da se zlasti pri zadrugah z neom. z. prizadeti zadružniki te pravice poslužujejo v obilni meri, da bi se iznebili velike odgovornosti, je večkrat treba opetovanih preračunov prispevkov in je težko določiti, kateri preračun bode končno veljaven. Na ta način se razdelilno postopanje lahko silno zavleče. Kjer je nevarnost, da zadružniki obteže ali obrez-

uspešijo izterjanje prispevkov ozir. terjatev upnikov, je potrebno in po izvršilnem redu (§§ 370, 379 itd.) dopustno, da se dosežejo začasne odredbe ozir. izvršila v zavarovanje denarnih terjatev še tekom reparticijskega postopanja. Terjatve upnikov se ugotove pri likvidaciji, prispevki članov so pa tudi verjetno dokazani po preračunu prispevkov, kateri se v poznejšem postopanju navadno le zvišujejo.

V dokaz legitimacije za zahtevo zavarovanja navajamo ta-le slučaj: Zadruga z neom. z. A na Dunaju je prišla v konkurz. Član zadruga je bil tudi B, ki je pa umrl, predno je prišlo do razdelitve. Likvidatorji so izračunali ves primankljaj na 160.000 gld., na zapuščino B pa prispevek 18.500 gld. Zapuščina je bila deponirana pri sodišču P. na Ogrskem. Na prošnjo likvidatorjev je vrhovno sodišče s sklepom 1. aprila 1884 št. 3627 (Slg. 9967, Ztbl. 1884 št. 385) za varnost po sicer še nepotrjenem preračunu izkazanega prispevka in ker je bila tudi nevarnost izgube dokazana, dovolilo prepoved na deponirano zapuščino. — Vrhovno sodišče je enako prepoved vsled sklepa 28. aprila 1885 št. 5053 (Slg. 10.548 Zbl. 1886 št. 38) dovolilo na predlog upnika, ki je pridobil s cesijami vse zadružne terjatve. Ker je visokost terjatve, katero sme vsak upnik zahtevati od vsakega posazmenega zadružnika, že dognana, ker ni nobenega zakonitega vzroka upniku odrekati zavarovanje tekom repart. postopanja (§ 72 z.) pred končanim konkurzom, ker bi se sicer tudi v najnujnejšem slučaju zavarovanje onemogočilo, ker niso niti upravniki mase, niti organi, katerim je izročena repartacija (§§ 65, 67 in 68 z. z.), upravičeni predlagati zavarovanje s premoženjem zadruga nepokritih terjatev, se je zahtevi edinega upnika ugodilo.

V isti zadevi se je predlog likvidatorjev, naj bi se izdala prepoved za zavarovanje nepokritih terjatev, odklonil in sicer glede na določbe §§-ov 53, 60, 68, 70, 72 zadr. z. (Razsodba vrh. sod. dne 9. aprila 1885 št. 3842, Slg. 10.516, Zbl. 1885 št. 412, in 2. aprila 1885 št. 5051, Slg. 10.547, Zbl. 1885 št. 388.)

Tožbe zoper zadružnika zaradi terjatev proti zadrugi zastarajo v dveh letih potem, ko je izstopil iz zadruga ali ko je zadruga prenehala. Zastaranje prične s tistim dnevom, ko se je vpisala razdružba v zadružni register ali pa izstop zadružnika v imenik zadružnikov (§ 14); ako terjatev še ni plačljiva, z dnevom,

ko zapade (§ 73). Merodajen torej ni dan, ko se konkurz konča, ampak dan, katerega se je otvoritev konkurza zabeležila v zadružni register. Po §-u 74 zadr. z. se pa zastaranje tožeb pretrga, ako upnik postopa zoper še obstoječo zadrugo in v slučaju razdružbe ali konkurza zoper likvidatorje, odnosno zoper upravnika konkurzne mase.

Pravna dejanja, katera je dolžnik z namenom, drugemu delu (sopogodniku) znanim, svoje upnike prikrajšati, začel v poslednjih desetih letih, se smejo izpodbijati tudi izven konkurza (§ 29 zak. 16. marca 1884 št. 36 dr. zak).

XII. Reforma. Načrt novega zadružnega zakona.

Ko se je uveljavil zadružni zakon z dne 9. aprila 1873 št. 70 drž. zak., je bilo naše zadružništvo še v povojih, pozneje se je pa nepričakovano mogočno razvilo. Pokazalo se je pa tudi toliko nedostatkov in slabih strani zakona in doživeli smo pri raznih zadrugah v Avstriji toliko gospodarskih polomov, da se vedno bolj množe klici po reformi, ki je postala nujna in neizogibna. Od leta 1888. naprej so se pečali s tem vprašanjem razni deželni zbori in večkrat državni zbor. Meseca marca 1908 je bila vlada predložila prednačrt novega zakona, o katerem se je meseca aprila in maja 1908 obširno in temeljito posvetovala v to svrho sklicana enketa na Dunaju. Zaslíšalo se je o načrtu mnogo strokovnjakov treh skupin: poljedelskih zadrug, obrtnih, gospodarskih in pridobitnih zadrug in posojilnic in iz krogov trgovstva in konsumnih društev.

Na podstavi dotičnih nasvetov in zadobljenih izkušenj je vlada sestavila nov načrt zakona ter ga začetkom meseca novembra 1911 predložila državnemu zboru. (Pril. 823 sten. zap.) Načrtu je pridejano obširno utemeljevanje s statističnimi podatki. Iz vse predloge morremo posneti le najvažnejše točke.

Od leta 1872. do konca 1909. se je število zadrug pomnožilo od 1555 na 15.255. Kreditnih zadrug je bilo leta 1872.: 943, leta 1888.: 1363, leta 1909 pa že 10.159. Leta 1908. se jih je izkazalo 9308 takih zadrug in sicer 2681 z omejeno, 6627 z neomejeno zavezo (Raiffeisnovk), hranilne vloge pa so znašale 2202 milijonov kron. Konsumnih društev je bilo 1146 s 410.351 člani, izkupilo za prodano blago je znašalo 124 milijonov kron. Poljedelskih

zadruge je bilo 2319 z blizo 200.000 člani. — Število članov vseh registrovanih zadrug je znašalo 2,956.630; ako se prišteje še 1746 zadrug, ki niso predložile izkazov, se da sklepati, da je bilo vseh registrovanih zadrug koncem leta 1908.: 13.809 z okroglo 3,384.000 člani. Iz teh števil je razviden napredek združništva. V 36 letih se je ustanovilo 16.808 registrovanih zadrug, prenehalo pa jih je 3054, 2805 vsled likvidacije, 249 vsled konkurza.

Glavni namen reforme je sprememba določil o odgovornosti združnikov, posebno pri neomejeni zavezi v slučaju konkurza, potem glede združnega registra in dokazov članstva, varnosti hranilnih vlog in nadzorovanja zadrug.

Prvo poglavje, ki obsega 180 paragrafov, ima organizatorne določbe: ustanovitev zadruge, načelstvo, nadzorstvo, občni zbor, revizijo, spremembo pravil in podružnice.

Ustanovitev zadrug (§ 1 do 12). Glede pojma (definicije), namena, delokroga in razvrstitve zadrug se načrt ne razlikuje bistveno od obstoječega zakona. Za ustanovitev zadruge je potrebno, da se napravi pismena združna pogodba, katero mora podpisati vsaj sedem oseb z navedbo prevzetih deležev. Za vpis v register je potrebno, da se postavi načelstvo in nadzorstvo. Po obstoječem zakonu izvolitev nadzorstva ni imperativno predpisana. Pred vpisom v register zadruga kot taka ne obstoji. Pri zadrugah z omejeno zavezo se mora navesti na delež spadajoči znesek zaveze (Haftsumme). Deležji morajo biti vsi enaki; koliko deležev sme kdo prevzeti, določi ustav (štatut); na delež je plačati takoj vsaj eno desetino, ostanek v določenem roku. Dokler ni član popolnoma vplačal enega deleža, jih ne more pridobiti več. Združitev več ne polno plačanih deležev v eni roki je nedopustna. Obstoječi zakon ne pozna v tem oziru nobene meje.

Pridevek firmi »registrovana zadruga z neomejeno zavezo« ali »registrovana zadruga z omejeno zavezo« se ne sme krajšati, kakor je n. pr. sedaj v navadi: »r. z. z n. z.« ali »r. z. z o. z.« Da tiči za temi črkami neomejena zaveza in odgovornost, se prerado prezira.

Zadruga se ne sme imenovati hranilnica (Sparkasse) v neločeni pisavi, da se loči od po regulativu iz leta 1844. ustanovljenih hranilnic. Nedopustno je ime »posojilnica in hranilnica«

(»Darlehens- und Sparkasse«), pač pa »hranilni in posojilni zavod« ali »hranilna in posojilna blagajna« («Spar- und Darlehenkasse«, »Spar- und Vorschusskasse«) i. t. d.

V pravilih je določiti, da morajo zadružniki deleže, ki so se vsled izgub odpisali, vnovič vplačati.

Napovedbi za vpis v register je priložiti izkaz članov in deležev in eventualno tudi pooblastila. Pristop članov je sodišču po listinah dokazati in dovolitev vpisa naznaniti tudi finančni prokuraturi.

Na zgorej navedene določbe načrta naj bi se že zdaj oziralo pri ustanovitvi zadrug ali pri spremembah pravil.

Načelstvo (§ 13 do 22). Važna je določba, da mora načelstvo obstati iz najmanj dveh, nadzorstvo (§ 23 do 28) pa iz najmanj treh oseb, katere morajo biti zadružniki. Funkcijska doba traja tri leta, se pa v pravilih lahko podaljša do pet let in določi tudi večje število članov načelstva in nadzorstva. Le-ti člani pa ne smejo biti med seboj v sorodstvu ali svaštvu do drugega kolena. Obvezne izjave morata podpisati vsaj dva člana načelstva. Sklepe je vpisovati v zapisno knjigo. Ako načelstvo zanemarija dolžnosti, so člani solidarno odgovorni za s tem prizadeto škodo. Pravica do odškodnine zastara v treh letih. Odškodnina se zahteva po sklepu občnega zbora. V nadzorstvo se pri občnem zboru sme voliti tudi zastopnik manjšine, ako to zahteva vsaj ena tretjina zastopanih glasov. Tantieme so prepovedane. Delokrog načelstva in nadzorstva je strogo ločen.

Občni zbor (§ 29 do 43). Občni zbor določa skupni znesek, katerega ne smejo presegati posojila zadruge in od nje prevzete hranilne vloge, in mejo posojil, katera se smejo dovoliti posameznim zadružnikom. Določi se tedaj maksimalna meja posojil in hranilnih vlog, katere se smejo sprejemati tudi od nečlanov, a morajo biti v stvarnem razmerju z lastnim premoženjem zadruge. — S porabo tujih sredstev so vedno združene nevarnosti in v tem oziru se je dozdej največ grešilo.

Ako zakon ali statut ne določata nič drugega, je občni zbor sklepčen, kadar je navzočen ali zastopan vsaj deseti del zadružnikov. Za zastopstvo zadružnikov je treba posebnega pooblastila. Pooblaščenec mora biti tudi zadružnik, a ne more zastopati več nego pet zadružnikov. Vsak zadružnik ima en glas, ako tudi ni

deleža polno vplačal. Pri zadrugah z n. z. se sme določiti, da ima zadružnik za vsak delež ali za več deležev po en glas, vendar ne more en zadružnik imeti skupaj več kakor deset glasov.

Sklepi občnih zborov se smejo izpodbijati s tožbo zaradi ničnosti, kakor pri družbah z omejeno zavezo (zak. 6. marca 1906 št. 58).

Revizija je obligatorna (§ 44 do 57). Revizijski organi bodo imeli večjo moč, kakor jo imajo sedaj. Imenik ali register članov bode vodilo registrsko sodišče. Posledica temu bode, da zaveza zadružnika toliko časa ne more popolnoma ugasniti, dokler je še v tem imeniku vpisan za člana.

Spremembo pravil sme skleniti samo občni zbor, je pa šele tedaj veljavna, ko je vpisana v zadružni register (§ 58).

Podružnice (§ 62 do 64). Kreditne zadruge smejo ustanovljati podružnice samo v deželi, kjer imajo svoj sedež. Konsumnim društvom je ustanovitev podružnic sploh prepovedana.

Pravne razmere zadružnikov. Splošna določila (§ 65 do 74). Vsak zadružnik je dolžan po pravilih svoj delež popolnoma doplačati ter se ga te dolžnosti ne sme oprostiti. Dokler ni plačal enega deleža, ne more pridobiti drugega. Dokler je član, ne more zahtevati, da se mu delež vrne. Ako ni deleža popolnoma plačal, se mu eventualni dobiček pripisuje na delež.

Največje važnosti je določba, da se pri zadrugah z neomejeno zavezo izpremeni ta zaveza v neomejeno doplačilno dolžnost (»unbeschränkte Nachschusspflicht«) in da ta dolžnost ni omejena na gotovi znesek. Po sedanjem zadružnem zakonu jamčijo zadružniki za obveznosti zadruge upnikom solidarno z vsem svojim premoženjem. Ako pride do poloma zadruge z neomejeno zavezo, smejo upniki po končanem konkurzu poljubno zahtevati plačilo od posameznih članov ter jih eksekvirati. V tem slučaju so ravno imovitejši člani v največji nevarnosti, da se gospodarsko uničijo. Vsakemu upniku nasproti je vezan direktno in osebno, poleg pa jamči še z drugimi člani za obveznosti zadruge v razmerju prevzetih deležev.

Po novem načrtu ne jamčijo zadružniki zadružnim upnikom niti pri zadrugi z omejeno, niti pri zadrugi z neomejeno zavezo, ampak samo nasproti zadrugi (§ 71). Da je to v interesu zadruge, je jasno. Ako pride sedaj kaka zadruga tudi samo momentano v

denarne stiske vsled bojkota ali runa, ne more po plenissimarnem sklepu vrh. sodišča 24. apr. 1906 načelstvo zahtevati od članov razmernih prispevkov, da se poravna primankljaj in prepreči konkurz. Izlepa je pa od članov težko kaj dobiti, ker nimajo garancije, da jih ne bodo upniki preganjali, ako se poskus asanacije ponesreči.

Novi načrt zakona odpravlja najhujšo, drakonično trdo določbo obstoječega zakona, katera dopušča poljubno šikaniranje zadružnikov in tudi ni v interesu upnikov. Načrt omili breme neomejene zaveze, a daje tudi upnikom boljšo varnost. V razdelilnem postopanju se bodo nalagali prispevki razmerno po deležih toliko časa, da se pokrijejo izgube.

Pristop in izstop članov (§ 75 do 86). Ko se statut predloži za vpis v združni register, je za pridobitev članstva potrebno, da pristopivši podpiše brez pogojno pristopno izjavo, katera se izroči načelstvu ter se dva meseca ne sme umakniti. Načelstvo mora dotičnika brez odloga obvestiti, ako je pristopno izjavo sprejelo ali odklonilo. Dan vsprejema je potrditi tudi na pristopnici. Tege dne prične tudi članstvo. Odločilen bode torej dan vsprejema, a ne dan vstopa. Pri zadrugi z neomejeno zavezo mora imeti pristopna izjava izrecno opazko, da se pristopivši neomejeno na gotovi znesek zaveže, po določbah zakona opraviti doplačila zadrugi, sicer je izjava nična. Pri zadrugah z omejeno zavezo mora biti pod enako posledico na pristopni izjavi navedena visokost svote, za katero je odgovoren zadružnik po zakonu in po pravilih.

Ako zadružnik umrje, je dedič še vezan na članstvo do konca dotičnega poslovnega leta. Članstvo se mora odpovedati pisмено vsaj dva meseca pred koncem poslovnega leta, pravila pa smejo ta rok podaljšati do enega leta. Načelstvo mora člana, ki je odpovedal, obvestiti v 14 dneh; ako se je odpoved sprejela ali ne, in tudi navesti, kdaj neha njegova odgovornost. Ako se odpoved ne sprejme, je povedati tudi razloge odklonitve.

Tudi zadruga sme svojim članom odpovedati članstvo, kar sedaj ni dopustno. Izključiti ga sme le iz v pravilih navedenih razlogov, izstop pa ne velja, ako se je zadruga v šestih mesecih razpustila.

Imenik (register) zadružnikov in spisek (seznamek) članov (»Liste der Genossenschafter und Mitglieder«

verzeichniss,« § 87 do 90). Načelstvo vsake zadruge mora, kakor sedaj po §-u 14 zadr. zak., voditi imenik zadružnikov, v kateri je sproti vpisovati vse za vstop in izstop članov važne podatke. Nova in važna je določba, da mora načelstvo vsako četrletje predložiti registrskemu sodišču natančni prepis vseh vpisov v imeniku zadružnikov, ki so nanovo pristopili, z drugimi spremembami in pristopne izjave in pooblastila v izvirniku. Koncem leta mora naznaniti tudi člane, pri katerih je nastopil vzrok izključitve. Reg. sodišče sestavi seznam članov ter hrani pristopne izjave z event. pooblastili.

Teh listin pa sodišču ni predložiti pri zadrugah z omejeno zavezo, ako znesek doplačil in dodatkov, do katerih je obvezan zadružnik, ne presega 40 kron.

Pri posvetovanju o sedanjem zadružnem zakonu se je mislilo, da bode za dokaz članstva zadostovala pismena pristopna izjava (§ 3) in register zadružnikov (§ 4), a skušnja je pokazala, da je treba ostrejših določb, ker se intencija zakonodavca ni uresničila. Pri dokazovanju članstva se kažejo večkrat nepremagljive ovire. Kadar se pokažejo večje izgube, imajo člani interes na tem, da zanikajo in izpodbijajo članstvo. To se zgodi tudi tedaj, ko so se dotičniki leta in leta posluževali zadružnih pravic, dobivali posojila in dividende, se udeleževali občnih zborov ali se celo dali voliti v upravni svet ali v nadzorstvo ter so se vedno tudi sami smatrali za člane in so kakor člani nastopali. Izginile so pristopne izjave, ali se pa sploh niso izdale pismeno. V tem slučaju tudi ne more pomagati imenik zadružnikov, ki je večkrat pomanjkljiv in nezanesljiv. Kdor je zmožen, da članstvo brezvestno in kaznjivo izkorišča v sebične namene, lahko odstrani tudi dokazna sredstva o članstvu. Pomanjkljivosti zakona in nejasnosti pravil se izkoriščajo do skrajnosti. S tem pa trpi zadružništvo sploh.

Po predlaganem zakonu se odpravijo te nevarnosti in kolikor možno preprečijo nepoštene špekulacije in nekorektno poslovanje. Izkaz članov in dokaze o članstvu bode imelo sodišče v rokah ter jih bode lahko vsakdo pregledal.

Pravne razmere zadruge (§ 91 do 106). Zadruga ima kakor taka samostojno pravice in dolžnosti ter lahko pridobiva lastnino in druge stvarne pravice. Zadružniki veljajo za trgovce v

zmislu trgovskega zakona. Delokrog je omejen po zakonu in pravilih ter je pri posameznih vrstah zadrug različen.

Kreditnim zadržugam so prepovedane gotove kupčije in podjetja, ki se ne strinjajo z njih nalogo. Prepovedan jim je obrat industrijalnih podjetij, izvzemši začasno, ako se je dobilo brezplačno ali pa moralo prevzeti, da se prepreči zadrugi večja izguba. Isto velja glede pridobitev zemljišč, kolikor se ne rabijo za lastni poslovni obrat. Prepovedano je tudi nakupovati in prodajati efekte, ki so podvrženi kurzu, in prevzemati jamstvo za kupčije te vrste.

Pri Raiffeisnovih posojilnicah, katerih delokrog je omejen na gotove sosedne občine in pri katerih obresti posojil smejo presegati obresti hranilnih vlog k večjemu za $1\frac{1}{2}$ odstótek, veljajo glede pridobitev posestev gotove izjeme, ako se hoče s tem preprečiti špekulativno razkosavanje zemljišč.

Hranilne vloge smejo sprejemati samo kreditne zadruge tudi od nečlanov. Vloge morajo biti v primernem razmerju z lastnim premoženjem. Pri zadržugah z omejeno zavezo ne smejo presegati petkratnega zneska imovine in rezervnega zaklada, pri zadržugah z neomejeno zavezo pa ne petnajstega zneska opravičnih terjatev in petkratnega rezervnega zaklada. Kreditne zadruge obojne vrste morajo vsaj eno četrtniko prejetih vlog naložiti tako, da jih lahko takoj realizirajo (razpoložni kapital). Dokler se ne doseže to razmerje, se ne smejo sprejemati daljne vloge.

Konsumna društva smejo prodajati blago samo članom; nečlanom pa samo tedaj in tudi ne nadrobno, kadar preti nevarnost, da se blago izpridi, in ako se s tem preprečijo izgube. Prestopke kaznujejo obrtna oblastva. Podružnic ne smejo ustanavljati. Za ustanovitev konsumnih društev je potrebno v krajih z nad 20.000 prebivalcev vsaj 200, v drugih krajih pa vsaj 50 članov. Dokler se ne doseže to število, zadruga ne sme poslovati.

Računske zaključke je predložiti praviloma v treh mesecih po sklepu poslovnega leta občnemu zboru ter izkazati število pristopivših, izstopivših in še obstoječih članov in visokost deležev, pri zadržugah z omejeno zavezo tudi zavezno svoto (Haftsumme). Potrjeni računski zaključek je razglasiti (§ 107 do 110).

Razdružba (§ 111 do 121). Zadruga preneha, ako je bila po štatutu ustanovljena za gotovi čas, po sklepu občnega zboru, za

kar je potrebno tri četrtine oddanih glasov, vsled konkurza ali razpusta po upravnem oblastvu ali registrskem sodišču.

Novo je, da sme tudi registrsko sodišče razpustiti z drugo in sicer na predlog finančne prokurate, ako nima statut neobhodno potrebnih določb, ali pa uradoma, ako so dejanske razmere zadruge take, da ni pričakovati uspešnega delovanja, zlasti, ako se izkaže, da je zadruga pasivna ter člani primankljaja ne odpravijo v treh mesecih z doplačili. Razpustu sledi likvidacija (§ 122 do 130), katera odpade samo v slučaju konkurza in dokler traja konkurzno postopanje. Za likvidatorje nastopijo člani načelstva, ako pravila ali občni zbor ne določijo drugih oseb. Na predlog nadzornega sveta ali ene desetinke združnikov sme iz važnih razlogov tudi registrsko sodišče imenovati druge likvidatorje. V tem oziru je vrhovno sodišče izreklo, da sme po analogiji čl. 133 in 134 trg. zak. tudi sedaj sodišče odpoklicati likvidatorje ter imenovati druge. Izvoliti ali imenovati je vsaj dva.

Konkurz in odgovornost združnikov (§ 131 do 145). Vobče veljajo določila konkurznega reda o konkurzu zadrug. Pristojno je izključno registrsko sodišče. Preračun prispevkov sestavi tudi pri zadrugi z neomejeno zavezo upravnik konkurzne mase, ne načelstvo ali likvidatorji, ker interesirani združniki za to delo niso dovolj zanesljivi. Primanjkljaj se razdeli na člane po razmerju deležev in do visokosti po pravilih določenega jamstva. Neizterljive prispevke je razdeliti na druge člane in preračun napraviti tako, da se vsled nesolvetnosti posameznih članov ne pokaže nedostatek. Odbor upnikov sklepa o tem, so li člani popolnoma ali deloma nesolvetni. Določba je praktična, da se ne bodo nalagali prispevki članom, o katerih se naprej ve, da se ničesar ne dobi od njih. Dopustni so tudi dodatni preračuni prispevkov. O predloženem preračunu je obvestiti vse združnike in konkurzne upnike ter je poleg njih povabiti k naroku tudi načelstvo, nadzorstvo, odbor upnikov in upravnika konkurzne mase.

Potrjeni preračun prispevkov se sme izpodbijati z rekurzom, kar sedaj ni dopustno; v slučaju, da se morajo ugotoviti sporne dejanske okolnosti, s tožbo. Izpodbijanje je le tedaj dopustno, ako se je izpodbojni razlog navedel že pri navedenem naroku.

Po združnem zakonu jamčijo pri zadrugi z neomejeno zavezo združniki in njihovi dediči upnikom še dve leti po izstopu ali po

razdružbi (§ 73), pri zadrugi z omejeno zavezo pa nasproti zadrugi še eno leto po preteku poslovnega leta, v katerem so izstopili (§ 78), za vse obveznosti zadruga do izstopa zadružnika. — Po novem načrtu so izstopivši brez razlike odgovorni še dve leti po izstopu, ako se zadruga do tedaj ni razdružila. Ta odgovornost pa nastopi šele v drugi vrsti, t. j. ako se pri konkurzu ali likvidaciji primanjkljaj zaradi nesolvetnosti drugih članov ne more pokriti. Zastaranje se prične s tistim dnevom, ko se je izstop vpisal v sodni imenik članov.

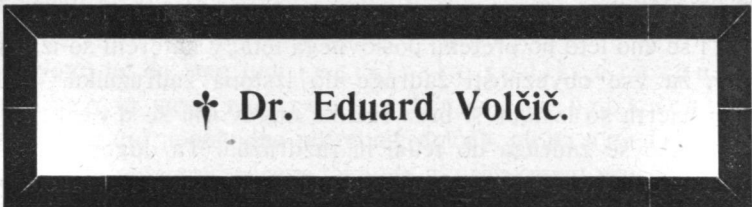
Kazenska določila (§ 156 do 160) se ne razlikujejo bistveno od sedanjih.

Prehodna in končna določila (§ 161 do 180). Obstoječe zadruga morajo v enem letu potem, ko novi zakon zadobi moč, spremeniti svoja pravila tako, da se spravijo v soglasje z novim zakonom. Registrsko sodišče sme ta rok iz važnih razlogov podaljšati. Take spremembe pravil lahko sklene občni zbor z navadno večino oddanih glasov. Zadružne podružnice se morajo razpustiti v dveh letih in v tistem času opustiti tudi obrat, do katerega po novem zakonu zadruga nima pravice. Kreditnim zadrugam sme ministrstvo dovoliti, da se v prvih dveh letih sprejemajo denarne vloge nad zakonito mejo.

Ker novi zakon zadobi moč šele v šestih mesecih po razglasitvi, bodo imele zadruga 18 mesecev časa, spremeniti svoja pravila po predpisih novega zakona. Ako se tem predpisom ne podvržejo, jih pristojno upravno sodišče razpusti. —

Drugi, sočasno predloženi načrt zakona, zadeva davčne in pristojbinske ugodnosti pri zadrugah, tretji načrt pa ustanovitev splošnega kreditnega zavoda za pridobitne in gospodarske zadruga vseh avstrijskih dežel. S takim zavodom se zadružnim zvezam omogoči bančni kredit in olajša asanacija posameznih zadrug. Splošni kreditni zavod bode zadružne zveze trgovsko nadzoroval ter dajal zadrugam kredit in posojila. Izdajale se bodo bančne zadolžnice, sprejemale vloge, eskomptirale menice in efekti. Država bode dovolila pri zavodu, dokler obstoji, stalno vlogo šest milijonov kron, katera jamči tudi za obveznost zavoda. Poleg tega dovoljuje država prvih pet let po ustanovitvi zavoda letne subvencije po 100.000 kron.

† Dr. Eduard Volčič.

... dovolj je spomina ...

Kadar je zadnja leta prišel v Ljubljano, vselej se je oglasil pri meni, gotovo vsak mesec. Imel je svojo, z visoko starostjo se borečo mater v Kamniku in jo je, nežnočuteč sin, redno obiskoval preko Ljubljane. Poznal sem njegove domače razmere in vedel, da prihaja od bolniške postelje in odhaja — k bolniški postelji. Ena je bila v Novem mestu, druga v Kamniku že leta in leta. Svest si tega, sem ga večkrat pomiloval, pa tudi povpraševal, kako more ob vsem tem biti tako zdravega, naravnost cvetočega lica, naj mi pove tisto zdravilo. Ob takih prilikah se je prijatelj Volčič lahko nasmehnil, češ, zdrav sem pa! Bil je bolj majhne rasti, a dobro podložen, plavolas in nihče bi mu ne prisodil, da je že prekoračil 50. leto. Prihajal je k meni največ, ker sem bil predsednik »Pravnika« in urednik. O društvenih stvareh, o njegovih knjigah in o »Slovenskem Pravniku« je bil vedno, skoraj izključno, najin pogovor. Moral sem mu dajati odgovor o tem, kar mi je bil pisal — in tega ni bilo malo — pa tudi delati obljube. Včasih je želel priti v odborovo sejo in to se mu je dovolilo, da je razlagal in utemeljeval svoje nasvete — vse v prosep društvenih namenov. Videli smo njegovo iskreno voljo, in če nas je včasih prikrito karal, ker mu nismo v vsem pritrdili, nismo vzeli za zlo. Kako tudi? — Od takih pogovorov je šla njegova pot v to ali ono tiskarno, knjigotržnico, nazadnje pa vedno med glasbene »matičarje«, tudi za njih stremljenje se je živo zanimal in v njihovi pesmi iskal razvedrila, ki ga je bil tolikanj potreben ...

Tako smo poznali drja. Volčiča v Ljubljani, krepkega na duhu in telesu, in ga videli še prve dni novembra. Kar omahnili smo, ko nam je dne 22. novembra l. l. dopoldne došla iz Novega mesta vest, da ga — ni več med živimi. Bil je pač kakor rdeče jabolko, ki pade z vejice na tla brez vnanjega povoda, ker mu mahoma pretrga zvezo skriven črv. In jaz, ki sem ga tolikrat zavidal za njegovo mirno zdravje, naj sem pozvan napisati mu posmrtnico ...

I.

Eduard Volčič je bil porojen leta 1858. v Senožečah na Notranjskem, kjer je služboval njegov oče Jurij za aktuarja. Ta je bil kasneje sodni pristav na Vrhniki in v Ložu in je vpokojen umrl v Kamniku v visoki starosti. Bil je mož stare korenine, dobričina in v marsičem »original«. Edini mu sin Eduard je prevzel, kakor je bilo videti, od njega blagost srca, neustrašenost in domovinski čut, a od svoje matere, ki je bila doma v Št. Vidu na Dolenjskem in še živi v Kamniku, vztrajno delavnost. Imel je doma skrbno vzgojo, pa tudi v Ljubljani pri znani gospé Starétovi. Gimnazijo je dovršil leta 1877. Na dunajskem vseučilišču se je z vnemo lotil pravoslovnih študij, katere je tudi absolviral z rednimi izpiti l. 1882. Potem je vstopil v sodno prakso pri okrajnem sodišču v Ljubljani in bil od tu kakor avskultant leta 1883 prmeščen k okrožnemu sodišču v Novem mestu. Juridični doktorat je dosegel dne 17. julija 1884 na vseučilišču dunajskem. Koncem leta 1886. je bil imenovan za sodnega pristava v Žužemberku in od tu kasneje premeščen k okrajnemu sodišču v Krškem. Zaradi konflikta, ki ga je imel s sodnim predstojnikom, je bil v marcu leta 1893. poslan k okrajnemu sodišču v Lož. Od tu si je, naravno, hotel pomagati in posrečilo se mu je, da je vsled min. naredbe od 26. maja 1894 postal lokalni komisar za agrarske operacije na Kranjskem. Čutil je pa vedno, da mu to poslovanje ni pravi poklic, in zato je bil ob uvajanju novih civilnopravnih zakonov na svojo prošnjo z dekretom od 11. septembra 1897 imenovan za sodnega tajnika pri okrožnem sodišču v Novem mestu. Leta 1905 je pri istem sodišču postal svetnik in deloval v civilnem senatu, zadnji čas pa v kazenskem senatu kot njega predsednik. Poleg tega je bil tudi vodja tečaja za avskultante. Vsega skupaj je znašala njegova službena doba 30 let. Leta 1893. se je poročil v Ljubljani z gospo Kristino Kuralt, vdovo po Franu Kuraltu, graščaku v Podturnu pri Semiču. Blaga in izobražena žena je kmalu potem popolnoma oslepela in sploh postala onemogla, navezana na svojega moža, ki jej je pa tudi bil do zadnjega pravi Samaritan.

II.

Pokojni Volčič je že v svoji mladeniški dobi kazal resno zanimanje in navdušenje za ideje svojega naroda, ki ga je iskreno ljubil. Kakor je bilo tedanjemu času primerno, je že v 6. gimnazijskem raz-

redu zbral nekaj svojih sošolcev v poseben krog, da so se redno pogovarjali posebno o slovenskem slovstvu, urili v slovenski besedi in pisavi ter izdajali svoj časopis »Lipo«. Iz tega kroga so vzrastli med drugimi Luka Pintar, dr. H. Tuma, dr. Fr. Zbašnik. In sam Volčič je dokazal, da se tedaj ni sejalo na kamenita tla. Ko je prišel na Dunaj, udeleževal je isto resno stremenje v akademickem društvu »Sloveniji«, kjer je vsa leta bodril k slovstvenemu delovanju, ustanovil društveno knjižnico in poseben pravni odsek. Vzlasti mu je bil na srcu razvoj slovenskega jezika in gojil je v ta namen vobče slovansko jezikoslovje. Delovanje pravnega odseka je otvoril leta 1880. s tem, da je nam v sobi (starega) vseučilišča čital »staro« slovensko izdajo obč. drž. zakonika in tuptam nasvetoval drugačne izraze, osobito glede na hrvatsko terminologijo, kajti bil je že tedaj in dosledno prepričan, da je tu treba zblizanja kolikor moči. Zaradi tega je tisti čas mnogo občeval s Cigaletom, urednikom slovenskega drž. zakonika. Ko je l. 1881. začel izhajati »Slovenski Pravniki«, ga je Volčič pozdravil z največjim veseljem in zalagal z raznimi prispevki. Pisal je tudi v druge slovenske časopise o tem in onem kulturnem ali politickem vprašanju posebno slovenskega naroda, ker je pač edino le temu živel poleg svojih studij. Večji njegov spis »o pristnosti kraljedvorskega rokopisa« je obelodan l. 1880. letopis »Matice Slovenske«.

Prišedši l. 1882. v Ljubljano, je Volčič pomagal pri narodnih društvih in bil vzlasti tajnik pevskemu društvu »Čitalnice«, ker se je tudi zanimal za narodno glasbo. Natihoma je sodeloval pri slovenskih listih, posebno pri »Slovenskem Pravniku«. Ko je ta koncem l. 1883 imel prenehati, priobčil je v njem dr. Volčič, tedaj avskultant v Novem mestu, lepo pismo, s katerim je vspodbujal k ustanovitvi slov. pravniskega društva, da se tako zagotovi nadaljno izhajanje lista in drugo potrebno strokovno delo. Ta misel se je pa obistinila šele l. 1889. Tudi v Novem mestu (1883—1886) je bil dr. Volčič društveno in slovstveno delaven. Iz tiste dobe sta dva njegova daljša spisa, ki sta bila priobčena v ljubljanskem »Slovanu«, in sicer krajepis »Bojanci« (1884) in životopis »Dr. Josip Kranjec« (1885). Sodni pristav v Žužemberku, je začel svojo pozornost obratati na zadružništvo, za katero je bilo tedaj še malo zanimanja. Osnoval je posojilnico v Žužemberku in pomagal k ustanovitvi več drugih zadrug. Kasneje, ko so se ob bujnem razvoju zadružništva začeli

kazati izrodki, je le-te večkrat pobijal anonimno v »Slovenskem Narodu«. V letih 1894—1897 je bil zaposlen po agrarskih operacijah po deželi, vendar pa je vstrajno deloval v odboru »Glasbene Matice« v Ljubljani. Za »Slovenski Pravniki« je l. 1895. spisal daljšo razpravo »o naših agrarskih operacijah in dotičnih zakonih«, katero je primerno prirejeno prinašal tudi »Kmetovalec«.

III.

Bolj koncentriral je dr. Volčič svojo delavnost, ko je bil zopet prišel v sodno službo v Novem mestu. Dasi se je venomer še nadalje zanimal za razne strani narodnega življenja, je vendar menda uvidel, da posameznik ne more vsemu kaj, in omejil je svoje deloljubje na strokovne naloge slovenskega pravnika. Postal je stalen sotrudnik »Slovenskega Pravnika« in neumoren izvrševatelj nalog društva »Pravnika«.

Za »Slovenski Pravniki« je spisal dr. Volčič zapored naslednje razprave, in sicer v l. 1901: Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje (dva članka). — K uporabi §-a 399 kaz. zak. Novo sistemizovanje višjih sodnih uradnikov. — V letu 1902: Proračunski odsek poslanske zbornice in sodni tajniki. — 20 novih deželosodnih svetnikov. — Razprava o justičnem proračunu v državnem zboru. — V l. 1903: Ob uvedbi slovenskih kazenskih razprav v Trstu. — V l. 1904: Kvalifikacija sodnih uradnikov. — Sovzroki kazenskih razsodbe po Slovenskem. — Podatki iz števnic za l. 1903 izvršbeno prodane premičnine. — Gmotno stanje naših sodnikov. — V l. 1905: Tomaž Dolinar (životopis). — Zbirka civilnih pravnih zakonov v slovenskem jeziku. — V l. 1907: Zemljeknjižni ali zemljiškoknjižni zakoni? — V letu 1908: »Notranji uradni jezik naših sodišč.« — V letu 1909: »Predpisi o nespornih stvareh«. — Notranji sodni jezik, ki ni. — 25 letnikov »Slov. Pravnika« in slovensko uradovanje. — V letu 1910: Nekateri slovenski pravniški izrazi. — V letu 1911: Naša okrožna sodišča, njih opravila in osebje. — Še en pot: »Nekateri slovenski pravniški izrazi.«

Obravnava je torej dr. Volčič največ stanovska vprašanja, poleg tega vprašanja o jezikovni ravnopravnosti ter pravilnosti. Posebno vrednost ima obširni životopis Dolinarjev, ker je prinesel dotlej nepoznano gradivo o slavnem učenjaku. Po inicijativi drja. Volčiča je tudi društvo »Pravniki« odkrilo leta 1905 na Dolinarjevi

rojstni hiši v Dorfarjih spominsko ploščo s primerno slavnostjo, pri kateri je pokojnik imel lep javen govor. V vseh svojih spisih kaže dr. Volčič, da mu je bilo za resnico in pravico. Njegov zlog je bil vedno stvaren, miren, vendar pa krepak. Posebno se mu je videl namen, pisati ne le pravilno, temveč tudi izbrano slovenščino. Ta svoj namen je branil celo nasproti poklicanim jezikoslovcem, kar je dokazala ravno v zadnjem letu polemika med njim in »Ljubljanskim Zvonom«, odnosno »Planinskim Vestnikom«.

Kakor ni bilo v zadnji dobi skoraj letnika »Slovenskega Pravnika«, da ni v njem dr. Volčič priobčil razprave, tako tudi ni bilo skoraj številke, da ne bi imela drugega njegovega prispevka, posebno k »praktičnim slučajem«. Kar je le našel zanimivega, je priredil za list, ki ga je na ta način štel med svoje najmarljivejše sotrudnike.

IV.

Največje zasluge pa si je stekel pokojni dr. Volčič z urejevanjem zbirke avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku, ki jo izdaja društvo »Pravnik«. Kako je težko s tem izdajanjem, kaže dejstvo, da je med I. in II. zvezkom, ki sta izšla leta 1889. in 1890., preteklo celih 12 let, da je bilo moči izdati III. zvezek z izvršilnim redom. Društvo ni imelo urednika, da bi to delo redno nadaljevalo, pa tudi balo se je založbenih stroškov, za katere ni bilo pričakovati pokritja, kakor je že izkušnja pokazala. In vendar je bilo treba enkrat — naprej. Tu je vstal dr. Volčič in v juliju leta 1904 ponudil se odboru, da priredi obsežno gradivo civilno-pravdnih zakonov za IV. zvezek priročne zbirke. Ne samo to: da premaga vsako malodušnost, je tudi sam prevzel — založništvo, izgovorivši si le začasno gmotno podporo od strani društva, pa še to proti povračilu! Čudili smo se pogumu moža, še bolj pa njegovi vztrajnosti, ko nam je že koncem leta 1905 predložil 909 strani obsežni, vsem zahtevam moderne zbirke ustrezajoči IV. zvezek. Izvršil je to ogromno delo poleg vseh svojih uradnih opravil, brez dopusta, brez oddihljaja... A ko je bilo vse to storjeno, ni prejel nagrade, ampak gledati je moral — brez Pluta darov — kako odplača svoj dolg tiskarni itd. Tudi razpečavanje je vodil sam in večkrat se je sam potrudil s knjigo v roki k temu ali onemu znancu, da je zbiral »krajcarje«... Dolg se je sicer manjšal, a poplačan še davno ni bil.

Vsak drug bi klonil duhom v takih razmerah, le kremeniti dr. Volčič ni. Boreč se še s težavami za dokončani zvezek, je že pripravljaj gradivo za V. zvezek z zakoni o javnih knjigah. Njegovo neumorno delavnost je zahvaliti, da je že leta 1908. tudi ta zvezek izšel, obsegajoč I. in II. del, vsega skupaj 566 strani, pa ne samo v slovenskem, temveč tudi v hrvatskem jeziku. Vse je dr. Volčič založil sam in imel z razpečavanjem isto delo in iste deloma bridke izkušnje, kakor pri prejšnjem zvezku. A vse je za dobro stvar rad prenašal in tudi pot v Dalmacijo mu ni bila odveč, da je za svoj hrvatski zbornik obudil večje zanimanje.

Urejèval je pa dr. Volčič še nadalje neutrudno, in že dve leti kasneje je moglo društvo »Pravnik« poslati v déžel VI. zvezek svoje zbirke, t. j. notarski red, zapuščinski patent in predpise o sodnih depozitih. Ta zvezek je društvo samo založilo in tako urednika oprostilo vsaj gmotnih skrbi. Vendar pa je dr. Volčič tudi za razpečavanje tega zvezka tako skrbel, kakor za svoja dva prejšnja, osobito z raznimi vlogami na oblastva in korporacije. Začetkom lanskega leta je celo izposloval oblastveno dovolilnico za nabiranje naročnikov in njegova zasluga je tudi bila, da si je kr. hrvatska vlada v Zagrebu omislila »Pravnikovih« knjig za znatno svoto.

Ostalo pa ni le pri tem, da je dr. Volčič uredil navedene tri glavne zvezke. Vmes je izdal: o d v e t n i š k o t a r i f o iz leta 1897., o d v e t n i š k o t a r i f o iz leta 1909., le-to tudi v obliki stenskega plakata, potem skupaj obe tarifi z določili o rabi slovenskega in hrvatskega jezika pred sodišči in s sodnimi pristojbinami vred; nadalje tabelo o zemljiško-knjižni kolkovini v slovenskem in hrvatskem jeziku; tudi jezikovno naredbo za Dalmacijo iz leta 1909; končno dopolnilo civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910. Poleg tega je za »Poljudno pravno knjižnico« uredil vse dosedanje zvezke, to so: Zakon o dovoljevanju poti za silo (tudi hrvatski); pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev; predpisi o razdelbi in ureditvi ter o založbi zemljišč; predpisi o obrambi poljščine; kazenska določila iz teh predpisov.

Stojimo torej pred majhno strokovno biblijoteko, ki jo je dr. Volčič ustvaril tekom zadnjih 5—6 let. Ako se uvažuje ves trud, ki ga je zahtevala zlasti zbirka zakonov z vsemi nebrojnimi pred-

pisni, odločbami in pripomnjami, z jezikovnimi težkočami, kazali in korekturami, je naravnost zagonetno, kako je vse to v tako kratki dobi zmožal dr. Volčič, ne da bi ob tem le količkaj preziral svojo dovolj težko uradno službo. Bil je pač v svojem »elementu«, kakor zdrava riba v vodi. Videl je potrebo in ni odnehal. Sedaj je že pripravljaval izdajo za trgovski zakonik in menični red.

Dr. Volčič ni bil površen, kakor se pač rado godi prav pri takem delu. Zvezki zbirke, ki jih je on uredil, so jako rabni in zanesljivi v praksi, bodi na stvarno, kakor tudi na jezikovno stran. Glede uporabljenih terminov in izrazov se je skrbno oziral na sedanji stan jezika in pravniškega slovstva. V vseh zvezkih je dodajal izraze hrvatske pravne terminologije, kolikor se ne vjemajo s slovenskimi, da bi takó knjiga služila tudi hrvatskim pravnikom. Za bodočo pravno terminologijo je dr. Volčič ostavil dragocen zaklad.

V.

Škoda, velika škoda za naše pravno in jezikovno polje, da je moral tak delavec odstopiti s torišča. Težko, težko, da bi kdo mogel nadomestovati dr. Volčiča pri delu, katero je po navedenem on opravljal s takšno ljubeznijo, uspešnostjo in pravim idealizmom.

Idealist je bil dr. Volčič v pravem pomenu besede. Ni bil sanjar in votlodoneče fraze ni poznal. Pač pa je iskreno in nesebično čutil vse dobro in blago ter delal v istem zmislu, osobito če je šlo za pospeševanje javnih in narodnih koristi. In s o d n i k ? O tem naj govori tovariš-sodnik! Izpregovoril je že dr. M. D. v hrvatskem »Mesečniku«:

»Volčič je bil sodnik z dušo in telom. Iskal je vedno — pravice. Povsod je skušal prodreti stvari do dna; vedno se je trudil, in sicer s pridom trudil, da je vdobil pristno, psihološki pojasnjeno sliko slučaja, potem še le je izrekel svojo sodbo. Preko meja njegovega delovnega okrožja je bilo znano, s kako resno vnemo je težil za udejstvovanjem aksioma angleškega kazensko-pravdnega postopanja: Obtožitelj d o k a ž i krivdo, ne obtoženec nedolžnosti! Ali tudi kadar je Volčič izrekel obsodbo, bil je obsojencu n a j m i l e j š i s o d n i k ! Pri določbi kazni bil je vedno na skrajnem krilu milih sodnikov, pravi — »bon juge«. —

Bil je torej c e l m o ž rajni dr. Volčič, ki sedaj počiva na novo-meškem pokopališču. Izrabil je vse sile svojega življenja v korist

in za napredek svojega ljubljenege naroda, kateremu je v svojih delih zapustil lepo, z neumornim trudom pridobljeno dedščino. S čutom hvaležnosti se bodo zato še rodovi za nami spominjali njegovega imena, častnega vzgleda vsem, ki hoté svojemu narodu posvetiti svoje moči, po resnici in v déjanju! — Pokoj Tvoji duši, prijatelj!

Dr. D. Majaron.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ali je upnik zapustnikov upravičen k rekurzu zoper izločitev imovinskih sestavin iz zapuščine? (§ 97 zap. pat.).

Dijak A se je dne 24. avgusta 1906 pri zavarovalni družbi D. zavaroval za življenje in dotična polica se je glasila na zavarovalno svoto 3000 K, plačljivo dne 24. avgusta 1941 A-ju, če bi pa ta poprej umrl, takoj p r i n o s c u te police. A je dne 30. junija 1911 v Gradcu umrl, zapustivši nekaj dolgov. Zapuščinsko sodišče je bilo c. kr. okrajno sodišče v Gradcu. Pri popisu zapuščine je pokojnikov znanec in obenem upnik B napovedal, da zapuščina sestaja iz nekaj obleke in pa iz navedene police. Tudi druge zaslišane osebe so povedale, da jim je rajnik pravil o tej svojej polici, češ da imajo v njej jamstvo za njegove dolgove. Rekvizijskim potom zaslišani oče A-ja je izpovedal, da se polica od prvega začetka nahaja v njegovih rokah, da je doslej le on plačeval premije, da je polico vedno »imel v svoji shrambi kot v zastavi za vplačane zavarovalne obroke« in da je ne izroči sodišču pod nobenim pogojem. Med tem je upnik C zaradi 200 K zarubil proti pokojnemu A-ju njegovo terjatev iz navedene police proti zavarovalni družbi D in ker je le-ta založila zavarovalno svoto 2920 K pri zapuščinskem sodišču, je iz tega nastala judicijalna zaloga v obliki hranilne knjižice, na katero je prešla zastavna pravica za terjatev upnika C-ja.

Zapuščinsko sodišče v G r a d c u je s sklepom od 17. jul'ja 1911 A VII 291/11-12 odredilo, da navedena polica, nahajajoča se v rokah zapustnikovega očeta A-ja, oziroma njena vrednost ne s p a d a v zapuščino A-jevo.

R a z l o g i.

Zadevna polica se je po poročilu zapustnikovega očeta nahajala vedno v njegovih, očetovih rokah, zlasti tudi ob času smrti zapustnikove. Po §-u 531 o. d. z. je zapuščina obsežek pravic in zavez umrlega. Iz tega in pa iz §-a 97 zap. pat. izhaja, da spada v zapuščinsko razpravo samo tisto premočno in nepremično premoženje, katero je zapustnik posedoval ob času svoje smrti, oziroma spadajo le tisti imovinski predmeti, glede katerih je bilo zapustnika ob času smrti smatrati za upravičenca.

Iz tega, da je zapustnik sklenil z zavarovalnim društvom pogodbo, vsled katere je po njegovi smrti izplačati gotovo svoto prinoscu police, torej tretji osebi, ki je določena z golim imetjem papirja, izhaja, da ta svota ni mogla postati sestavni del imovine zapustnikove, ker je pač tretja od njega različna oseba upravičena k prejemu. Zavarovalna svota se vsled določenega časa in smotra ni zagotovila zapustniku, nego tistemu, komur ima koristiti, to se pravi imetniku police; zapustnik sam ob času svoje smrti ni bil upravičen, da se mu izplača zavarovalna svota.

Zavarovalna svota torej ni sestavni del premoženja zapustnikovega in dosledno tudi ne more biti del njegove zapuščine.

Pravica zapustnikovega očeta, da terja kakor imetnik police zavarovalno svoto, torej ni sukcesija v pravice zapustnikove, nego opira se na zavarovalno pogodbo ter na dejstvo, da je vprašanje glede osebe, kateri ima polica koristiti, rešeno v očetovo korist vsled tega, ker ima polico.

Če posamezni upniki zapustnikovi trdijo, da jim je zapustnik obljubil, da bodo, če umre, njih terjatve pokrite iz zavarovalne svote, je to v tem slučaju brez pomena, ker v tej izjavi brez oblike ni videti veljavne poslednjevollne odredbe.

Proti temu sklepu je dopusten rekurz na c. kr. deželno sodišče v Gradcu v 14 dneh po vročbi in je ta pravni pomoček vložiti pri le-tem sodišču. —

O tem sklepu sta bila med drugimi obveščena z vročbo tudi upnika B in C, ki sta proti njemu vložila rekurz. Upnik C je zlasti podarjal ničnost, ker se v izvenspornem postopanju hoče judicirati o tem, ali ima zapuščina pravico do police, oziroma do njene vrednosti, nadalje meritorno, da ima oče A-jev polico po njegovi lastni izjavi le za zastavo.

C. kr. deželno sodišče v Gradcu je s sklepom od 29. avgusta 1911 opr. št. R VIII 377/11 oba rekurza zavrnilo iz razlogov:

Po §-u 20 in naslednjih ces. pat. od 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. je sodnim oblastvom zastran zapuščinske razprave postopati uradoma in v oficijoznem postopanju (oziraje se na §§-a 531 o. d. z. in 97 zap. pat.), tudi določiti premoženje, katero naj se privzame v zap. razpravo, in odločiti, kateri imovinski predmet naj bodo predmet razprave.

Upnikom zapustnika ni podeljen upliv na zapuščinsko razpravo po izvenspornem potu, temveč zamorejo pravice, ki so navedene v §§-ih 811, 812 in 815 uveljaviti le spornim potom. Ker upniki zapustnika nimajo legitimacije za uplivanje na uradno zapuščinsko razpravo, se jim tudi ne more pripoznati rekurzna pravica proti odredbam, ki se ukrenejo v tem postopanju.

Proti temu naziranju tudi določila §§-ov 73, 72 zap. pat. ne govore, kajti prvo določilo zgol odreja, da je, kadar je zapuščina prezadolžena, zaslišati stranke o kakovosti in vrednosti zapuščine, nadalje o stroških za bolezen in pogreb ter o drugih prilegovanih terjatvah ter potem premoženje, ki je s tem izrabljeno, prepustiti upnikom namestu plačila; drugo navedeno določilo pa nakazuje le na konkurzni red. Rekurz je torej bilo zavrniti. —

Proti temu sklepu je upnik C vložil nadaljni rekurz, v katerem je opozarjal, da se tej zapuščini sploh ni kurator postavil, da so torej tembolj interesovani upniki upravičeni braniti zapuščinsko premoženje proti prvosodnemu sklepu, ki utegne prejudicirati poznejšim zahtevkom na izločitev depota. Tudi se je skliceval na odločbo vrhovnega sodišča z dne 10. julija 1909 št. 7968 G. U. št. 12.824.

Vrhovno sodišče pa s sklepom z dne 17. oktobra 1911 opr. št. R VIII 377/11 temu rekurzu ni ugodilo. Odobrilo je razloge izpodbijanega sklepa in še dodalo: Akoravno je prvo sodišče upnike zapustnikove o svojem sklepu obvestilo z dodatkom, da jim pristojna zoper to rekurz, jim vendar ne gre značaj stranke, ker se ni o njih predlogih nič odredilo in tudi pri zapuščinski razpravi niso nastopili. Rekurentu je torej na prosto, da rednim pravnim potom uveljavi svoje pravice, ne glede na odločbe, storjene v oficijoznem postopanju (§ 18, odst. 2 zap. pat.).

b) Soprogu, ki se je po ločitvi zakona od mize in postelje s svojim zakonskim družetom zopet združil, ne da bi se bila zopetna združitev naznanila sodišču, se ob nanovo vloženi tožbi na ločitev zakona, ne sme dovoliti začasna odredba po zmislu §-a 372, t. 8 izvrš. reda.

Lovro in Marija S. sta bila sodno ločena od mize in postelje. Tedaj sta sklenila glede alimentacijskega vprašanja poravnavo. Nekaj mesecev pozneje sta se vnovič združila; stanovala sta skupaj in tudi spolno občevala. Zopetna združitev se ni naznanila sodišču. Po štirih mesecih skupnega bivanja je vložila Marija S. pri deželnem sodišču L. novo tožbo na ločitev od mize in postelje in je obenem predlagala, naj se ji dovoli ločeno stanovališče in pa naj se soprogu naloži, da ji mora plačevati provizorno alimentacijo. Prvo sodišče je temu predlogu ustreglo, ker je bilo nazora, da pravne posledice zopetne združitve niso odvisne od naznanila sodišču.

Višje deželno sodišče v L. je vsled toženčevega rekurza ta sklep deželnega sodišča spremenilo in predlog Marije S., da naj se izda začasna odredba, zavrnilo.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 3. maja 1910 o. št. R VI 153/10 rekurzno rešitev višjega deželnega sodišča potrdilo.

Razlogi.

Pravno naziranje rekurznega sodišča, da zato, ker zopetna združitev zakoncev, s sodno poravnavo z dne... ločenih, ni bila sodišču naznanjena, ni treba znova urediti vprašanja provizornega ločenega stanovališča, ni pomotno. § 110 o. d. z. dovoljuje ločenima zakoncema vsak čas zopetno združitev, ali dostavlja, da se ta sodišču naznaniti »mora«. Ta dostavek se pa, osobito ker se rabi beseda »mora«, ne more drugače tolmačiti, nego da se mora to zgoditi, ako naj pridejo pravne posledice izvršene ločitve in pri tem ustanovljeni dogovori ob moč, odnosno, da se brez sodnega naznanila pravni učinek ne razveljavi. Ob obstoju ločitve in poravnave, s katero se je uredila alimentacija, pa ni treba nikake provizorne odredbe glede posebnega stanovališča, niti glede alimentacije, katera naj se daje. Revizijski rekurz je bilo torej zavrniti.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Učin prestopka po §§-ih 269 lit. a in 237 k. z. je le tedaj podan, ako se znači storilčevo dejanje — ne glede na njegovo starost — i v objektivnem i v subjektivnem oziru za hudodelstvo.

Vrhovno sodišče je vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona sodbo c. kr. okrajnega sodišča v R., s katero je bila Ana M. radi prestopka po §§-ih 269 in 237 k. z. obsojena, ker je v juniju, juliju ali avgustu 1910 uganjala s psom nečistost, na 24-urno samotno zaprtje, razveljavilo in stvar imenovanemu sodišču v vno-vično razpravo in razsojo vrnilo.

Razlogi:

Sodba krši zakon glede določb §§-ov 237 in 269 a k. z., ker se glasom razlogov omejuje na to, da ugotavlja objektivni učin hudodelstva po §-u 129 I lit. a k. z., in ker smatra to ugotovitev za zadostno, da se prišteje označeno hudodelstvo nedorasli obtoženki za prestopok. Določba §-a 237 k. z., da se dejanja, ki se le radi nedoraslosti storilčeve ne prištevajo za hudodelstva (§ 2 lit. d), kaznujejo kakor prestopki, ustanavlja za predpogoj kaznovanja, da vsebuje dejanje ne le v objektivnem, ampak tudi subjektivnem oziru znake hudodelstva, ker bi utegnilo biti inace prištevanje dejanja kot hudodelstvo tudi iz kakega drugega vzroka, kakor po §-u 2 lit. d k. z., izključeno. Ako naj se dejanje nedorasle osebe kaznuje za prestopok, pred vsem ne sme nedostajati splošnega pogoja za prištevanje hudodelstva, hudobnega naklepa; ta hudobni naklep pa treba baš tembolj v sodbi ustanoviti, čim več dvoma je z ozirom na naravo delikta, ali je podan ali ne.

Sodnik bi bil moral v danem slučaju, ako je že videl v dejanju, ki ga je opisala ena sama priča, ki ga pa med tem, ko je s tega kraja odhajala, pač ni mogla natančno opazovati, objektivne znake hudodelstva, na vsak način tudi o tem izraziti svoje mnenje, ali je smatral za dokazano, da se je godilo — ne čisto pasivno — vedenje deklice v namenu in v svesti, da uganja s psom nečistost, ker bi bil le pod tem pogojem podan učin hudodelstva po §-u 129 lit. a k. z. tudi v subjektivnem oziru.

Ker pa sodba ni tega izrazila ter je ostala v tem oziru nepopolna in zatorej nična, je bilo na podlagi predloga generalne proku-

rature po zmislu §-a 33 k. pr. r., po §-u 292 k. pr. r. izreči, kakor je zgoraj navedeno. (Odločba vrh. sodišča z dne 7. decembra 1910 o. št. Kr I 371/10-4.)

Dr. M. D.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnika društva u Zagrebu je postal že toliko obsežen, da se je lanski letnik XXXVIII. (str. 1166) razdelil na dve poluletni knjigi. V knjigi II. ima naslednje, deloma tudi slovenske razprave: Dr. Fr. Mohorič: Nauk o nasprotnem sporazumu in njegova uporabnost v širšem pravu. — Dr. M. Štraznický: O unifikaciji mjenbenog prava. — Fr. vitez Kruszelnicki: Pravo pobijanja pravnih djela insolventna dužnika. — Dr. Fr. Seifert: Kazne u novim osnovama kaznenoga zakona. — Dr. M. Gruber: Hrvatski pravni jezik. — Dr. E. Lovrič: Hrvatski glagoljski notari i njihove notarske knjige. — Dr. Siebenstein: Ima li mjesta popustu prenosne pristojbe s naslova blizine predidućeg prenosa. — Dr. M. Kasumović: Za t. zv. nepriviligovane tražbine dopustiva je samo čestična dražba zadružnih nekretnina. — Dr. L. Krašković: Nekoliko priloga k „zalazu“ itd. — Dr. J. Šilović: Pogibeljan zločinac. — R. Strohal: Nešto o pravnom životu hrv. naroda u austrijskoj Istri u 16. i 17. vijeku. — P. D.: Nekoliko opazka prigodom djelomične preinake obćeg gradj. zakonika. — Dr. E. Čimić: Da li se imade sumnjivost nekoga svjedoka ureda radi u obzir. — Dr. M.: K tumačenju §§ 38, 41, 322, i 334 k. p. glede naknade troškova privatnom tužitelju. — r.: Kada se imade sastaviti prigovor nenadležnosti. — P. Šumanovac: O sadržaju prava člana nepredstavnik zadruga koji po §-u 5. toč. 2 al. zadnja zadružne novele imade pravo doživotnog uživanja zadruž. imovine. — Dr. V. Vimpulšek: Mora li se stvarno nenadležnom sudu prigovoriti na prvom ročištu na tužbu. — Dr. Fr. S. Gundrum-Oriovčanin: Umobolja i kazniona. — Dr. N. Andrijašević: Provadjanje opć. izbora u Dalmaciji i potreba novog izbornog pravilnika. — Dr. M. Dolenc: Avstrijska kazenskopravna novela. — G. Tadić: Refleksije sa naučne ekskurzije u kaznionu mitrovačku. — Dr. J. Špringer: Ima li mjesta popustu prenosne pristojbe s naslova blizine predidućeg prenosa. — Dr. I. Strohal: Nešto o tobožnjem „survivalu“ zadruga sprezi. — Dr. A. Biankini: Zločin i pijanstvo Hrvata i Srba u Sjedinjenim Državama. — Dr. J. Šilović: Psihologija svjedočanstva. — H. Več: Omedjašenje zem. posjeda. — Dr. Th. E.: Solidarni jamac za porez ne može se u ovršnom postupku zametnutom proti glavnom dužniku poslužiti izlučnom tužbom po §-u 447 grpp. — Dr. J. Šilović: Naknada troškova zastupnika privatnog tužitelja. — Dr. Marinić: Pobojni zakon i posjed. — Dr. Ž. Miladinović: Tko odgovara kod privremenog (periodičnog) časopisa za propuštenje ili zanemarenje dužne pažnje i kad ta odgovornost pada na odgovornog urednika.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1912.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor je imel dne 29. pr. m. sejo, katere so se udeležili vsi ljubljanski odborniki. Predsednik dr. Majaron se je predvsem spominjal prerane smrti dr. E. Volčiča in njegovega marljivega delovanja v korist slovenskega pravnega slovstva in uradovanja. Sklenilo se je ta žalosten dogodek zabeležiti tudi v sejnem zapisniku. Nadalje je poročal o upravi društva v zadnjih mesecih, o vprašanju zastran sobe za društveno knjižnico in društvena predavanja v justični palači; o podpori, ki jo je podelila „Zveza slov. odvetnikov“ društvu za izdavanje zakonikov, o sodelovanju slov. pravnikov pri Jugoslovanski enciklopediji, o ponatisih stare izdaje kaz. zakonika in kaz. pr. reda, zlasti pa tudi o sedanjem stanju priprav za slov. izdajo obč. drž. zakonika. Odbor je ta poročila in odnosne ukrepe odobril, glede obč. drž. zakonika pa še posebej izjavil, da je njega izdajo po možnosti pospešiti, ker se v praksi vsak dan bolj pogreša.

— (Deželni glavar kranjski in župan ljubljanski.) Z najviš. ukrepom od 12. t. m. je bil imenovan za deželnega glavarja vojvodine Kranjske g. odvetnik dr. Ivan Šusteršič, a z najviš. ukrepom od 15. t. m. je bil potrjen za župana dež. stolnega mesta Ljubljane g. odvetnik dr. Ivan Tavčar. Oba gospoda sta člana društva „Pravnika“ izza prvega početka. Čestitamo!

— (Dr. Eduard Volčič †.) „Mjesečnik“ pravnčkoga društva u Zagrebu je posvetil v svoji 1. letošnji številki pokojniku dve strani dolg nekrolog v slovenskem jeziku. Z vrlo lepo dikcijo je popisan dr. Volčič — človek, značaj, sodnik, pravniški pisatelj, požrtovalni izdajatelj slovenskih in hrvatskih zakonikov. Zahvaljujemo uredništvo, še bolj pa pisatelja, ki se skriva pod znanim in priljubljenim znakom „Dr. M. D.“.

— (O dvetniški koncipijent, zasebni obtožitelj — obenem pa substitut svojega šefa kot njegovega zastopnika?) Odvetniški koncipijent dr. X. je vložil zasebno obtožbo zaradi razžaljenja časti po svojem zastopniku, odvetniku dr. Y., ki je obenem njegov šef. Pri glavni razpravi na prvi in pri prizivni razpravi na drugi inštanci pa je interveniral koncipijent dr. X. kot substitut zastopnika dra. Y. in baš vsled tega zahteval, da se mu priznajo stroški intervencije. Na obeh inštancah je bil zahtevk zavrnen. Glede izreka prizivne inštanice je vložil dr. X. pritožbo na višje deželno sodišče, ki pa je pritožbo zavrnilo in v razlogih izreklo naslednje: Zasebni obtožitelj dr. X. je interveniral na prizivni razpravi osebno. Naj si je tudi preje postavil odvetnika dr. Y. za svojega zastopnika, v tistem momentu, ko je intervencijo pri prizivni razpravi sam vsprejel, ugasnilo je v resnici zastopstvo zasebnega obtožitelja po imenovanem odvetniku. Ne gre delati razlike med osebo zasebnega obtožitelja kot takega in kot substituta svojega zastopnika; s tem bi se le zakonsko določilo obšlo! Ako pa je dr. X. nastopal kot zasebni obtožitelj sam, onda se mu za prihod na prizivno razpravo ne more priznati povračilo stroškov, ker takega povračila zakon (§. 381 t. 4. k. pr. r.) ne pozna (odl. dne 29. novembra 1911 o. št. D 247/11).

Dr. M. D.

Vabilo.

Po zmislu društvenih pravil §-ov 7 do 10 sklicuje odbor društva „Pravnika“

redno glavno skupščino

za letošnje leto

na dan 29. januarja 1912 ob 8. zvečer

v „Narodni dom“ v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Nagovor načelnika.
2. Letno poročilo odborovo:
 - a) tajnikovo,
 - b) blagajnikovo,
 - c) knjižničarjevo.
3. Poročilo preglednikov računov.
4. Volitev:
 - a) društvenega načelnika.
 - b) odbornikov.
 - c) preglednikov računov za bodeče leto.
5. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 14. januarja 1912.

K obilni udeležbi vljudno vabita

za odbor:

dr. D. Majaron,
načelnik.

dr. J. C. Oblak,
tajnik.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnim slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1.20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K — 80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K — 80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K — 60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K — 40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K — 80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K — 80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K — 20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. polj, vez. à 7. K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1.60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K — 80; Pristojbine o zapuščinah, K — 80; Zupanstvom izročena opravila sodišč, K — 40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K — 40.

Tabela o zemljišničkoj biljevovini, à K — 80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčič, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročitih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštine v gotovini ali v poštinih znamkah.